

Antoine de Saint Exupéry

MALÝ PRINC VEĽKÉHO DUCHA

Iba dvadsiate storočie, plné toľkých protikladov, mohlo zrodiť takého spisovateľa, akým je Antoine de Saint-Exupéry. Áno, podoba mena neklame. Saint-Exupéry je nefalšovaný šľachtic, jeden z nemnohých príslušníkov starej katolíckej šľachty, nostalgicky rojčiacej o obnove kráľovstva. Malý Antoine prežil detstvo v zámku Saint-Maurice-de-Ré-mens v najčarovnejšom kraji Francúzska, v Pmvensalsku.

A ten istý Antoine sa stal fanatikom letectva. Už dvadsaťročný začína lietať ako odvážny pilot civilného letectva. S niekoľkými nadšencami sa stáva priekopníkom dopravného letectva, najprv v krajinách severnej Afriky, neskôr je pilotom leteckej pošty na dlhých letoch nad Atlantickým oceánom do Južnej Ameriky. Trávi dlhé hodiny v samote pilotnej kabíny, vo vtedajších nedokonalých lietadlách po prvej svetovej vojne je neustále na hranici života a smrti. Jemný a inteligentný francúzsky mladík zacíti obrovské čaro novej techniky. Precíti silu človeka voči prírode a spozná i podriadenosť človeka vyšším silám nadprirodzeného sveta.

V tých nekonečných hodinách v pilotnej kabíne sa zrodil spisovateľ, jeden z najzaujímavejších, akých nám dalo dvadsiate storočie.

Antoine de Saint-Exupéry (1900-1944) napísal počas svojho krátkeho života sedem kníh. Nie mnohostranových bachantov, ale tenkých knížiek. Prvá z nich bola **JUŽNÁ POŠTA** (Courrier-Sud, 1928), vzápätí za ňou **NOČNÝ LET** (Vôl de nuit, 1931). Je to už klasické dielo, slovenskí čitatelia sa s ním mohli zoznámiť čoskoro po skončení druhej svetovej vojny v roku 1948 v preklade Jána Boora. **ZEM ĽUDÍ** (Terre des hommes, 1939) je už nielen knihou o letcoch a ich príhodách v severnej Afrike. Je to kniha, kde naplno presvitá vedomie, že človek je spolustvoriteľom sveta a je za svet zodpovedný.

Na prahu strašnej druhej svetovej vojny napísal Saint-Exupéry prorocké slová: „*Galeje vôbec nie sú tam, kde sa kope čakanom. Ich hrôza nemá hmotný charakter. O galejach možno hovoriť vtedy, ak kopeme, a naša práca nemá zmysel, ak sa ten, kto kope, nezapája do spoločenstva ľudí.*”

Dočasná porážka Francúzska hitlerovcami a márne úsilie francúzskych vojnových letcov v prvej fáze vojny sa odrážajú v knihe **VOJNOVÝ PILOT** (Pilote de guerre, 1942). Hlbavý aristokrat - vojnový letec tu uvažuje o najzákladnejších hodnotách človeka a dejín. Pôvod vzájomnej úcty vidí v Bohu. Napriek hrôze vojny píše úvahy o tom, že európska kresťanská civilizácia je „dedičkou Božou“. Kniha mohla vyjsť v emigrácii v New Yorku. Okupovanému Francúzsku adresoval knihu **LIST RUKOJEMNÍKOVI** (Lettre a un otage, 1943).

V americkom exile, medzi únavnými spormi rôznych skupín francúzskych emigrantov, si štyridsaťdvaročný pilot, ktorý dočasne nemôže lietať, začína kresliť na

kúskoch papiera a na okraji obrusa vážne sa tvoriaceho chlapčeka. Kreslí celú sériu toho istého plavovlasého drobčeka. Bola to chvíľa zrodu jedinej knihy Antoina de Saint-Exupéry pre deti - **MALÉHO PRINCA** (Le Petit prince, 1943). Na popud priateľov sa pustil do písania knižky pre deti. Ako jeden z mala spisovateľov považoval totiž tvorbu pre deti za výsostný dar Boží, ku ktorému treba pristupovať s pokorou a úctou k detskej duši. **MALÝ PRINC** dosiahol svetový úspech a patrí dnes do základného fondu svetovej literatúry pre deti a mládež. Slovenskému čitateľovi sa dostal jeho preklad do rúk po prvý raz zásluhou spisovateľky Hany Panickej v r. 1959 z vydavateľstva Slovenský spisovateľ, čo bol vzhľadom na duchovný rozmer dielka na ten čas odvážny edičný čin.

Ak nerátame rozsiahle fragmenty esejistického diela **CITADELA** (Citadelle), ktoré písal s prestávkami po celý život a nestihol ho dokončiť, ostáva **MALÝ PRINC** posledným dielom predčasne zomrelého spisovateľa.

Máloktorému spisovateľovi sa podarí prepojiť svoj život so svojím literárnym dielom tak, ako to urobil Osud (Antoine by povedal rovno Boh) nášmu aristokratovi-letcovi. Na sklonku druhej svetovej vojny ho túžba bojovať proti nepriateľovi a znova lietať nad morom doviedla až do Tunisu. Úpenlivými prosbami si vymohol od amerických veliteľov, aby mohol na prieskumných lietadlách Lighting vykonávať prieskumné lety. Boli to vtedy moderné a rýchle stroje a pilotovať ich smeli iba letci do tridsaťpäť rokov veku. Antoine mal už štyridsaťštyri.

31. júla 1944 zo základne leteckej eskadry 2/33 v Borgu na severe ostrova Korzika podľa rozkazu veliteľa odštartoval pilot Antoine de Saint-Exupéry na zvyčajný prieskumný let nad dovtedy okupovaným južným územím Francúzska. Nad svoje rodisko. Kamarátom na letisku povedal: „*Ak ma zostrelia, nebudem nič ľutovať, vôbec nič.*”

Svojej matke napísal jeden zo zvyčajných listov: „*Moja mamičienka, tak by som Vás chcel zbaviť starostí o mňa, tak by som chcel, aby ste dostali môj list. Mám sa veľmi dobre. Naozaj. Ale som strašne smutný, že som Vás dlho nevidel! A obávam sa o Vás, moja staručká, milovaná mamičienka! V akej to nešťastnej dobe žijeme! (...) Mamička, pobožkajte ma, tak ako ja Vás bozkávam z celého srdca.* -Antoine.”

Prieskumné lietadlo Lighting s pilotom Saint-Exupéryom sa z tohto letu nikdy nevrátilo. Antoine de Saint-Exupéry sa stratil kdesi nad vodami Stredozemného mora. Zmizol zo sveta tajomne a krásne ako jeho Malý princ. Iba najšľachetnejším z ľudského rodu sa dáva výsada takejto smrti.

Na záver mi dovoľte osobnú spomienku.

Knihy Saint-Exupéryho sa mi dostali do rúk začiatkom šesťdesiatych rokov, v období odmäku tuhých stalinských rokov. Malého princa vo vtedajšom českom preklade som čítaval svojim deťom. A raz večer, v tých chvíľach intimity, keď človek cíti, že jedinou a najväčšou hodnotou vlastného života sú jeho deti, krv z jeho krvi, pri pohľade na rozžiarené oči našej Elenky a Petríka - som sa nad Malým princom rozplakal.

Neviem, či je správne, aby sa otec takto priznával. No dnes viem jedno: svet má ešte nádej, keď budú deti čítať Malého princa. Tak ako si ho nedávno prečítal na jeden dúšok môj osemročný vnuk.

Lebo ktovie, možno práve dnes, na prahu obrovských premien, ktoré nás majú priviesť k väčšej slobode, je veľmi dôležité, aby naše deti mali v sebe jemnosť i odvahu Malého princa s veľkým duchom.

ANTON HYKISCH